

Son Mektup

Öğretmen Kitapları Dizisi 15

Son Mektup

Adile DOĞAN, Ali TOSUN, Aydın ALTUNBAŞ, Birgöl TOSUN, Cevdet DOĞAN, Derya GENÇTÜRK, Evren ÖZBOZOĞLU, Fatih DEMİR, Fatih ŞİMŞEK, İrem ÇAVDAR, Neslihan KÜÇÜKARSLAN, Sami ÖZDEMİR, Veysel GENÇTÜRK, Tuğba Nur ÜNAL, Vahap POLAT, Yaşar TULUMTAŞ, Yücel SOFUOĞLU, Zeynep ÇİFTÇİ

Kapak Tasarımı

Dr. Enes BAŞAK

Mizanpaj

Fatih KIRMIZIGÖZ

Editör

Esmâ Nur Ayşe ÇELİK BAŞAK

1. Basım, Aralık 2023

ISBN

978-605-184-708-5

Yayınevi

SAGE Yayıncılık Rek.Mat.San.Tic.Ltd.Şti.
Kazım Karabekir Caddesi, Uğurlu İş Merkezi No: 97/24
İskitler – Ankara, Tel: 444 9 296
Sertifika No: 47603
Ankara/TÜRKİYE

Baskı

BİZİM DİJİTAL MATBAACILIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
Serhat Mahallesi Uzaççağı Caddesi, 1128.Sok. No:6 Ostim/ANKARA
Tel: 444 9 296, Matbaa Sertifika No: 41356
Ankara/TÜRKİYE
bilgi@bizimdijital.com
www.kitapbastir.com - www.bizimajans.com

Kitapta yer alan yazı ve şiirlerin sorumluluğu yazarına aittir. Kaynak gösterilmeden yazı ve şiirlerin paylaşılması yasaktır Her bir yazarımız elindeki kitapların tüm haklarına sahiptir. Tüm eserlerin telif hakkı yazarına aittir. Yayınevi, eserlerin telifini, yazarların yazılı izni olmadan sahiplenemez.

İÇİNDEKİLER

<i>Adile DOĞAN</i>	5
<i>Ali TOSUN</i>	12
<i>Aydın ALTUNBAŞ</i>	15
<i>Birgöl TOSUN</i>	17
<i>Cevdet DOĞAN</i>	21
<i>Derya GENÇTÜRK</i>	28
<i>Evren ÖZBOZOĞLU</i>	32
<i>Fatih DEMİR</i>	36
<i>Fatih ŞİMŞEK</i>	41
<i>İrem ÇAVDAR</i>	45
<i>Neslihan KÜÇÜKARSLAN</i>	50
<i>Sami ÖZDEMİR</i>	53
<i>Veysel GENÇTÜRK</i>	58
<i>Tuğba Nur ÜNAL</i>	62
<i>Vahap POLAT</i>	66
<i>Yaşar TULUMTAŞ</i>	71
<i>Yücel SOFUOĞLU</i>	76
<i>Zeynep ÇİFTÇİ</i>	81

Öğretmen kitapları dizisi olarak Eylül 2022’de başladığımız yolculuğumuza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

2023 yılını 15. kitabımızla bitiriyor ve 2024 yılını selamlıyoruz.

“Son Mektup” adını verdiğimiz eserimizin daha birçok esere ilham olmasını diliyoruz ve geleceğimizin teminatı öğretmenlerimize bir tebrik nişanı olarak armağan ediyoruz.

SAGE Yayınları

PROBLEM ÇÖZME TEKNİĞİ

Adile DOĞAN

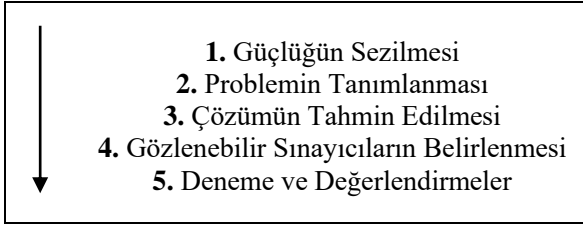
1. Giriş. Belki de bir araştırmada başlıca engel araştırma problemini belirleme ve sınırlandırmadır. Bazı araştırmacılar hangi konuyu araştıracaklarından emin değildir, bazılar konuyu sınırlandırmada başarılı olamazlar bazıları ise konuyu dar bir bakış açısı ile ele alırlar. Çok az araştırmacı düşüncelerini iyi ifade edilmiş bir araştırma problemi olarak ortaya koyabilmektedir (Tomul, 2011). Bu çalışmada bilimsel araştırma yöntemleri çerçevesinde problem, değişken, araştırma amacı, önem, varsayım (sayıltı), sınırlılık ve tanım başlıkları ele alınacaktır. Böylelikle beş basamak olarak tanımlanan problem çözme aşamalarının ilk üç basamağı incelenmiş olacaktır (Karasar, 2004).

Anahtar kelimeler: Problem, Bilimsel Araştırmalarda Problem, Değişkenler, Sayıltılar, Sınırlılıklar

2. Problem

2.1. Tanımı: Problem; “teoremler veya kurallar yardımıyla çözülmesi istenen soru, mesele” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2015). Hayatımızda birçok problemle karşı karşıya kalırız. Bunlar bir dersten nasıl yüksek not alacağımızdan zekâ problemlerine kadar çeşitlilik gösterir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011). Giderilmek istenen her güçlük problemidir. Güçlüğün giderilebilmesi için öncelikle insanı rahatsız etmesi gerekir. O halde, problem “insanoğlunu rahatsız eden bir durum”dur (Karasar, 2004). Araştırma açısından bakıldığında herhangi bir durumun problem olarak tanımlanabilmesi için, kararsızlık durumu ve birden çok olası çözüm yolu olması gerekmektedir. Karasar (2004), problemi; “bireyi fiziksel ya da düşünsel yönden rahatsız eden, kararsızlık ve birden çok

olası çözüm yolu olasılığı görülen her durum bir problemdir” şeklinde tanımlamaktadır.

Şekil 1. Problem Çözme Basamakları (Kaya ve Gelbal, 2007).

2.2. Araştırma Problemi

Araştırılabilecek birçok problem vardır. Ancak bunlardan uygun olanın belirlenmesi gerekmektedir. Araştırmanın en önemli, bir o kadar da zor aşaması problemin seçim aşamasıdır (Genç, 2013). Bir bilimsel araştırma bir problem ile başlar. Araştırma problemi yapılacak olan çalışma ile çözüm bulunması beklenen sorundur. Öncelikle, günlük yaşamdaki gözlemlerimizden ya da geçmiş araştırmaları incelemek suretiyle bir fikir bulunması gerekmektedir. Ancak genellikle araştırma konusu ile araştırma problemi karıştırılmaktadır. Araştırma konusu araştırma problemine kıyasla daha kapsamlı ve genel bir konudur. Örneğin, matematik öğretimi, bilgisayar destekli eğitim birer araştırma konusu olabilir (Büyüköztürk ve ark., 2011). Araştırma problemini seçerken dikkat edilmesi gereken bazı ölçütler geliştirilmiştir. Bu ölçütler araştırma probleminin olası sınırlılıklarını belirtmesi açısından “genel ölçütler; araştırmacının kişisel yetenek ve sınırlılıklarına yönelik olması bakımından da “özel ölçütler” olarak tanımlanmıştır.

2.2.1. Genel Ölçütler

- **Çözülebilirlik:** Problemin araştırma ile çözülebilecek olması gerekmektedir. Bilimsel araştırmalar olgusal olmak zorundadır. Dolayısıyla “Hayatın anlamı nedir?” gibi sorular, bilimsel bir araştırmanın problemi olamaz.
- **Önemlilik:** Problemin çözümünün pratik ya da teorik bir yararı olmalıdır. Araştırma alanına bilgi, deneyim ya da uygulama olarak katkı sunması önemlidir.
- **Yenilik:** Problemin daha önceden çözülmemiş olması gerekmektedir. Ancak bir araştırmacı, sonuçların genellenmesi vb. amaçlarla araştırmayı yineleyebilir.
- **Yerleşik Etik Kurallara Uygun Olarak Araştırılabilirlik:** Araştırma esnasında doğal çevreye, insanlara, tarihi dokuya vb. zarar verilmemelidir (Büyüköztürk ve ark., 2011; Karasar, 2004).

2.2.2. Özel Ölçütler

- **Alanda Yeterlik:** Araştırmacı araştırma sonuçlarını değerlendirebilecek kadar yetkin olmalıdır. Her ne kadar araştırmacının en verimli çalışmayı bildiği alanda yapacağı varsayılsa da kendi alanı dışında araştırma yapan bazı araştırmacıların da çok önemli başarılar sağladığı ve alana yeni bir bakış açısı kazandırdıkları unutulmamalıdır.
- **Yöntemde ve Tekniklerde Yeterlik:** Araştırmacı verilerin toplanması ve değerlendirilmesi için gerekli olan yöntem, ölçme, istatistik ve bilgi işlem bilgisine sahip olmalıdır. Aksi durumlarda zaman kayıpları ve/veya eksik değerlendirmeler görülebilir.
- **Veri Toplama İzni:** Araştırmaya başlamadan önce özellikle duyarlık seviyesi yüksek konularda araştırma yapılacaksa, gereken tüm izinlerin alınması kolaylaştırıcı olacaktır.
- **Zaman ve Olanak Yeterliği:** Araştırmacılar, bazen kendi bilgilerindeki yetersizlik bazen de çok büyük bir problemi

hemen çözmek istedikleri için zaman ve diğer olanaklar bakımından sıkıntı yaşamaktadır.

- **İlgi Yeterliği:** Probleme duyulan ilginin araştırma sürecindeki tüm zorluklara göğüs germe motivasyonu sağlaması gerekir. Bununla beraber araştırmacı araştırma sonucunda ne çıkarsa çıksın onu savunabilecek cesarete olmalıdır (Karasar, 2004).

2.3. Araştırma Fikir Kaynakları

Lead ve Ormrod (akt. Tomul, 2011) problem kaynaklarından problemi belirleme ile ilgili bazı stratejiler önermektedirler:

- **Etrafınıza Bakınız:** Çevre, doğa ve güncel uygulamalar eleştirel bir gözle incelenerek araştırmacının alanı ile ilgili çözülmesi gereken bir problem çıkarılabilir.
- **Literatürü Okuyunuz:** Literatür aynı zamanda problemin kaynağı da olabilir. Önceki araştırmaların sonuçları ya da bir öneri yeni bir araştırma için problem olarak tanımlanabilir.
- **Alanla İlgili Konferanslara Katılınız:** Ulusal ya da uluslar arası boyutta düzenlenen konferanslara katılmak araştırma konu ve problemleri ile ilgili ipuçları verebilir.
- **Uzmanların Önerilerini İnceleyiniz:** Alandaki uzman bilim insanlarına danışarak güncel ve orijinal araştırma problemleri belirlenebilir.
- **İlginizi Ve Motivasyonunuzu Çeken Konuları Tercih Ediniz:** Araştırmacı uzmanlık ve ilgi alanına giren konuları araştırmalıdır. Araştırmacının, en çok ilgi duyduğu bir konuyu araştırması motivasyonu arttıra en önemli hususlardan bir tanesidir (Karasar, 2004).
- **Dikkat Çekici ve İlginç Bulduğunuz Diğer Konuları İnceleyiniz:** Başka alanlarda yapılmış dikkat çekici konular alan çalışmalarına uyarlanabilir.

2.4. Literatür Taraması

Literatür taraması seçilen konu ile ilgili bilgi edinmeyi, araştırmaya kuramsal bir temel kazandırmaya ve yapılacak olan araştırmaya benzer araştırmaların ne gibi sonuçları verdiğini görmek açısından faydalıdır. Araştırılan konunun daha önce nasıl ele alındığı, hangi gelişmişlik düzeyinde bulunduğu belirlenir. Bu nedenle araştırma amaçları belirlenmeden önce kaynak taramak gerekli hatta zorunludur (Büyüköztürk ve ark., 2011; Karasar, 2004). Literatür çalışması konuyu detaylıca ele almak ve problemin çözümüne katkı vereceği düşünülen teorik bilgiler sunmak için yapılır. Bu detaylı sunuş konuyu yeni öğrenenler problemin nasıl çözüleceğine ilişkin bilgileri elde etmelerine yardımcı olur (İslamoğlu, 2003).

Eustace (akt. Büyüköztürk, 2011) literatür taramasının araştırmannın her aşamasında yapılması gerektiğini belirtmektedir. Buna göre;

- Araştırma konusu ve alt konularına ilişkin bilgi ve çalışma sonuçlarının kapsamlı olarak tarama,
- Araştırma problemi alanına ilişkin tarama,
- Araştırma problemine ilişkin tarama,
- Araştırma sonuçlarının yorumlanması ve tartışılması için tarama yapılması gerekmektedir.

Kaynak olarak verilen çalışmalardan her biri, konuya yakınlık uzaklık derecesine göre sınıflandırılabilir. Çok önemli ve doğrudan ilgili çalışmalar ayrıntılı olarak verilebilir. Ancak araştırmacı ne kadar kitap karıştırdığını gösterir nitelikte bir literatür sunuşu yapmamalıdır (Karasar, 2004). Araştırmacılar bazen çalışacakları konu ile ilgili kaynak olmadığını düşünebilir ya da altından kalkamayacağı kadar kaynak olduğunu zannedebilir. Bu durumda araştırmacı araştırmadan vazgeçebilir ya da çöküntü içerisinde olabilir. Ancak kaynak okuma işi sabırlı ve düzenli bir şekilde sürdürüldüğünde böyle bir güçlük içinde olunmadığını görmesi çok olasıdır (Karasar, 2004).

Araştırmacılar kaynak bulmada EBSC Host gibi elektronik veritabanlarını, üniversitelerin internet sitelerini ve buralardan

bulabilecekleri elektronik yayınları, TÜBİTAK bilgi ağı ULAKBİM'i ve Google Scholar'ı kullanabilirler. Özellikle üniversite bünyesinde araştırma yapacak olan araştırmacılar bu kaynaklardan tam metin dokümanlar da edinebilirler (Üniversite dışındaki araştırmacılar da belli bir ücret karşılığında bu veri tabanlarına üye olabilmektedirler.) (Büyüköztürk ve ark., 2011).

2.5. Araştırma Probleminin Tanımlanması

Problemler sezildikleri halleriyle her zaman açık seçik olmayabilir. Araştırma problemi araştırmacının yönünü vermeli, açık bir şekilde ifade edilmeli ve alt problemlere bölünebilir olmalıdır. Bilimsel bilgi her ne kadar evrensel olsa da tanımlanması ve araştırılması bakımından yereldir (Karasar, 2004; Tomul, 2011).

Karasar (2003), Problemin tanımlanması ile ilgili olarak aşamalı bir model öne sürmektedir. Bu modele göre üç aşama önermektedir:

- **Bütünleştirme:** Genel problem alanı, bir sistem bütünlüğü içinde ele alınır ve parçaların her biri birbirleri ile olan ilişkileri bakımında tanıtılır.
- **Sınırlandırma:** İkinci aşamada araştırılmak istenen problem dilimi bütünde ayrılır ve tanıtılır. Burada okuyucunun ilgisi daha dar bir alana yöneltilir.
- **Tanımlama:** Sınırlandırılmış olan problem ayrıntıları ile ele alınır ve detaylı olarak tanımlanır.

Kaynakça

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Genç, S. Z. (2013). Bilimsel Araştırma Basamakları. R. Kınca (Ed.), Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde (s.81-97). Ankara: Nobel Akademi.

İslamoğlu, A. H. (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. İstanbul: Beta Basım Yayım.

Karasar, N. (2004). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kaya, Z., & Gelbal, S. (2007). Eğitim Biliminde Yöntem. Ö. Demirel, & Z. Kaya (Ed.), Eğitim Bilimine Giriş içinde (s. 237-279). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Özdamar, K. (2003). Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Eskişehir: Kaan Kitabevi.

Tomul, E. (2011). Problemi Seçme ve Tanımlama. A. Tanrıoğen, Bilimsel Araştırma Yöntemleri içinde (s. 85-108). Ankara: Anı Yayıncılık.

Türk Dil Kurumu. (2015, 10 26). Türk Dil Kurumu. Türk Dil Kurumu Web Sitesi: <http://www.tdk.gov.tr> adresinden alındı